

บทที่ 10

โซเวียตเอเชียหรือรัสเซียเอเชีย

1. วัตถุประสงค์ หลังจากจบบทเรียนนี้แล้ว ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้ดังนี้:-
 - 1.1 อธิบายภูมิภาคของไซบีเรียและรัสเซียเตอร์กีสถานได้
 - 1.2 อธิบายตามหัวข้อต่อไปนี้ของอาณาเขตไซบีเรียได้
 - 1.2.1 ที่ตั้ง ขนาด และพรมแดน
 - 1.2.2 ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะภูมิอากาศ และลักษณะทางเศรษฐกิจ
 - 1.2.3 การอุตสาหกรรม การคมนาคมขนส่ง และประชากร
 - 1.3 อธิบายที่ตั้งและขนาดของรัสเซียเตอร์กีสถานได้
 - 1.4 อธิบายลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะภูมิอากาศและประชากรในเขตรัสเซียเตอร์กีสถานได้
 - 1.5 สรุปเกี่ยวกับโซเวียตเอเชียได้

2. เนื้อหา

ไซบีเรียเอเชียหรือรัสเซียเอเชีย ได้แก่ดินแดนที่อยู่ใต้การปกครองของสหภาพสาธารณรัฐสังคมนิยมไซบีเรียส่วนที่อยู่ในทวีปเอเชีย มีพื้นที่เกือบครึ่งหนึ่งของทวีปเอเชีย (ประมาณ 43%) แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ

2.1 ดินแดนไซบีเรีย (Siberia) ได้แก่ดินแดนที่ตั้งอยู่ทางตอนเหนือของทวีปเอเชีย ตั้งแต่ริมฝั่งมหาสมุทรอาร์กติกลงมาจดประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

2.2 ดินแดนรัสเซียเตอร์กีสถาน (Russian Turkistan) ได้แก่ดินแดนที่ตั้งอยู่ตอนกลางของทวีปเอเชีย

2.1 ไซบีเรีย (Siberia)

ที่ตั้ง ขนาดและพรมแดน

ที่ตั้ง ไซบีเรียตั้งอยู่ทางตอนเหนือของทวีปเอเชีย ตั้งแต่ริมฝั่งมหาสมุทรอาร์กติกลงมาจนถึงตอนกลางของทวีปเอเชียจดดินแดนประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน จึงมีอากาศหนาวจัดที่สุดทางตอนเหนือโดยเฉพาะที่เมืองเวอร์โคแยงส์ (Verkhoyansk) เป็นเมืองที่หนาวจัดที่สุดในโลก มีอุณหภูมิต่ำประมาณ -58.9 องศาฟาเรนไฮต์ในเดือนมกราคม ส่วนทางตอนใต้เป็นเขตที่แห้งแล้งมีฝนตกน้อยโดยเฉลี่ยประมาณ 10-12 นิ้วต่อปี บริเวณนี้มีประชากรอาศัยอยู่น้อยและเบาบาง

อาณาเขตติดต่อมีดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับมหาสมุทรอาร์กติก ประมาณ $77^{\circ} 38'$ เหนือ

ทิศใต้ ติดต่อกับสาธารณรัฐประชาชนมองโกเลีย สาธารณรัฐประชาชนจีน และภาคเหนือของเตอร์กีสถาน ประมาณละติจูด $43'$ เหนือ ที่เมืองวลาดีวอสต็อก

ทิศตะวันออก ติดต่อกับทะเลญี่ปุ่น มหาสมุทรแปซิฟิก และทะเลเบริง ประมาณลองจิจูด $169^{\circ} 40'$ ตะวันตก

ทิศตะวันตก ติดต่อกับสหภาพสังคมนิยมโซเวียตรัสเซีย ในยุโรปตามแนวเทือกเขา
ยูรัล ประมาณลองจิจูด 53° ตะวันออก

ขนาด ไซบีเรียมีพื้นที่ประมาณ 5.25 ล้านตารางไมล์ มีชายฝั่งทะเลยาวมากทั้งทาง
ตอนเหนือและทางตะวันออก ทางตอนเหนือมีชายฝั่งทะเลขนานไปกับมหาสมุทรอาร์กติก มี
ความยาวประมาณ 5,000 ไมล์ และทางตะวันออกขนานไปกับฝั่งมหาสมุทรแปซิฟิกมีความ
ยาวประมาณ 2,500 ไมล์ ติดต่อกับสาธารณรัฐประชาชนจีน ที่เมืองวลาดีวอสต็อก เนื่องจาก
ไซบีเรียมีอาณาเขตกว้างใหญ่มาก จึงทำให้เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาไซบีเรียเป็นอย่างยิ่ง
และทำให้มีประชากรอาศัยอยู่น้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับส่วนอื่น ๆ ของโลก

ไซบีเรีย : ลักษณะโครงสร้าง

ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศของไซบีเรียแบ่งออกเป็น 3 เขตคือ ไซบีเรียตอนกลางและ
ไซบีเรียตะวันตก

1. ไซบีเรียตะวันออก ได้แก่บริเวณพื้นที่ทางตะวันออกของแม่น้ำลีนา (Lena River)
ประกอบด้วยคาบสมุทรที่สำคัญ 2 คาบสมุทรคือ คาบสมุทรกัมชัตกา (Kamchatka Peninsula)
และคาบสมุทรชุกคอตสก์ (Chukotsk Peninsula) ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นที่สูง มี
แนวภูเขาต่อเนื่องกันอย่างสลับซับซ้อนที่สำคัญได้แก่ เทือกเขาสตาโนวอย (Stanoyoi Ranges)
เทือกเขาเวอร์คฮอยนสก์ (Verkhoyansk Ranges) เทือกเขาโคลยีมา (Kolyma Ranges) และเทือก
เขาอานาดิร์ (Anadyr Ranges) เป็นต้น บริเวณนี้มีแม่น้ำไหลผ่านหลายสาย เช่น แม่น้ำลีนา
(Lena River) แม่น้ำยานา (Yana River) แม่น้ำโคลยีมา (Kolyma River) และแม่น้ำอามูร์ (Amur
River) เป็นต้น

2. **ไซบีเรียตอนกลาง (Central Siberia)** ได้แก่ดินแดนที่อยู่ระหว่างแม่น้ำลีนา และแม่น้ำเยนิเซ (Yenisey River) แบ่งลักษณะภูมิประเทศออกเป็น 3 ตอนคือ

2.1 **ตอนเหนือ** ด้านที่ติดกับมหาสมุทรอาร์กติก ภูมิประเทศเป็นที่ราบต่ำซึ่งเกิดจากดินตะกอนที่ธารน้ำแข็งนำมาทับถม พื้นดินไม่ค่อยอุดมสมบูรณ์และอากาศหนาวจัดเป็นเวลานาน จึงไม่มีการเพาะปลูกในบริเวณนี้มีแม่น้ำสายสั้น ๆ และทะเลสาบซึ่งเกิดจากการกระทำของธารน้ำแข็ง เช่น แม่น้ำไพอาซินา (Pyasina River) แม่น้ำไทเมอร์ (Taymyr River) แม่น้ำโอลิเนก (Olenek River) และทะเลสาบไทเมอร์ (Taymyr Lake) เป็นต้น

2.2 **ตอนกลาง** เป็นที่ราบสูงหินเก่าเป็นบริเวณกว้างใหญ่ เรียกว่าแองการาชีลด์ (Angara Shield) สันนิษฐานว่าเป็นเขตหินเก่าที่อายุนานที่สุดเท่ากับเขตหินเก่าในแคนาดา เกิดในมหายุคพาลีโอโซอิก (Paleozoic Era) เป็นเขตที่ดินไม่อุดมสมบูรณ์และอากาศแห้งแล้ง

2.3 **ตอนใต้** ภูมิประเทศเป็นที่สูงหินเก่าเช่นเดียวกัน มีภูเขาที่สำคัญคือ ภูเขาซายัน (Sayan Mts.) และภูเขาไบคาล (Baikal Mts.) ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของทะเลสาบไบคาล (Baikal Lake)

3. **ไซบีเรียตะวันตก (Western Siberia)** อยู่ห่างจากที่ราบสูงตอนกลางไปทางตะวันตกตั้งแต่แม่น้ำเยนิเซ (Yenisey River) ไปจดภูเขายูรัล (Ural Mountains) ลักษณะภูมิประเทศอาจแบ่งออกเป็น 3 เขตย่อยคือ

3.1 **ตอนเหนือ** เป็นที่ราบต่ำอันกว้างใหญ่เกิดจากธารน้ำแข็งนำเอาดินตะกอนมาทับถม มีแม่น้ำสายสำคัญคือ แม่น้ำออบ (Ob River) และสาขาเล็ก ๆ อีกหลายสายไหลผ่าน นอกจากนี้ยังมีทะเลสาบเล็ก ๆ อีกมากมาย

3.2 **ตอนกลาง** เป็นเขตที่ราบสูงเกอร์กีส (Kirghiz Upland) ประกอบด้วยหินเก่าซึ่งเหลือจากการสึกกร่อนเนื่องจากการกระทำของธรรมชาติจนกลายเป็นเนินเขาเตี้ย ๆ และที่ราบสูงเขตนี้มีความสูงโดยเฉลี่ยประมาณ 500-1,000 เมตร เป็นเขตแห้งแล้ง

3.3 **ตอนใต้** ภูมิประเทศเป็นภูเขาสูงคือภูเขาอัลไต (Altai Ranges) ติดต่อกับพรมแดนของสาธารณรัฐประชาชนจีน

ลักษณะดินในไซบีเรีย

ลักษณะดินในไซบีเรียส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของภูมิอากาศ แบ่งออกเป็น 5 ประเภทคือ

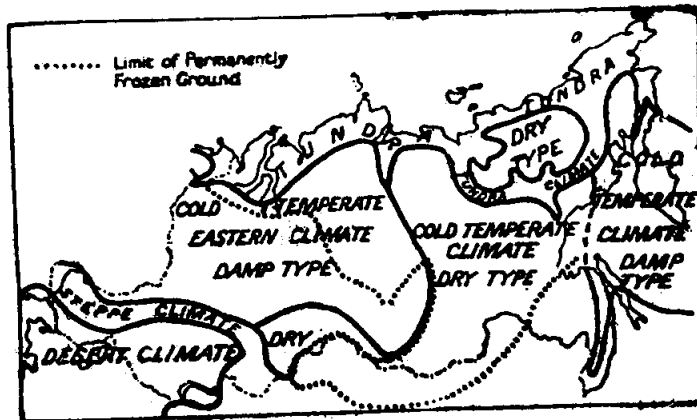
1. ดินทุนดรา (Tundra Soils) เป็นดินที่ระบายน้ำไม่ดี มีอยู่ทางตอนเหนือของไซบีเรีย ริมฝั่งมหาสมุทรอาร์กติก เป็นเขตที่มีความชื้นสูง ซึ่งเกิดจากหิมะและน้ำแข็งละลาย โดยเฉพาะในฤดูร้อน ดินในบริเวณนี้ขาดความอุดมสมบูรณ์ไม่เหมาะในการเพาะปลูก จึงไม่มีพืชพันธุ์ไม้ใหญ่ขึ้น

2. ดินพอดซอลล์ (Podsol Soils) เป็นสีเทาพบในเขตไทก้าหรือเขตป่าสน เป็นดินที่ขาดความอุดมสมบูรณ์เนื่องจากแร่ธาตุในดินถูกชะล้างไปเกือบหมด เขตนี้ไม่มีพืชพันธุ์ไม้ชนิดอื่นขึ้น นอกจากพืชประเภทสน

3. ดินเชอร์โนเซมต์ (Chernozems Soils) ดินชนิดนี้อยู่ในเขตทุ่งหญ้าเขตอบอุ่นหรือเขตสเตปป์ของไซบีเรีย เป็นดินสีดำ มีความอุดมสมบูรณ์ที่สุดเนื่องจากมีฮิวมัสผสมอยู่เป็นจำนวนมาก เขตนี้จึงเป็นเขตที่มีการเกษตรกรรมมากที่สุด พืชที่สำคัญที่ปลูกมากได้แก่ข้าวสาลี

4. ดินเชสแนท (Chestnut Soils) เป็นดินที่อยู่ในเขตอากาศแห้งแล้ง ดินมีสีน้ำตาล มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ไม่เหมาะในการเพาะปลูก

5. ดินทะเลทราย (Desert Soils) เป็นดินที่อยู่ในเขตทะเลทรายเขตอบอุ่น ดินมีสีแดงและสีเทา ไม่เหมาะในการเพาะปลูกเพราะมีเกลือผสมอยู่เป็นจำนวนมาก ในเขตนี้จึงไม่มีพันธุ์ไม้ขนาดใหญ่ นอกจากพืชที่สามารถขึ้นได้ในเขตทะเลทรายเท่านั้น

ไซบีเรีย : ลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศ

เนื่องจากไซบีเรียอยู่ใกล้ขั้วโลกเหนือ โดยเฉพาะพื้นที่ริมฝั่งมหาสมุทรอาร์กติก จึงทำให้ไซบีเรียมีอากาศหนาวเย็นและมีฤดูหนาวอันยาวนานประมาณ 9 เดือน มีฝนตกน้อย

โดยเฉลี่ยประมาณ 10-20 นิ้ว มักจะตกในตอนต้นฤดูร้อน ส่วนฤดูหนาวมีหิมะตก ลักษณะภูมิอากาศโดยทั่วไปของไซบีเรียแยกเป็น 4 ประเภทคือ

1. ภูมิอากาศแบบทุนดรา (The Tundra Climate) หรือภูมิอากาศแบบขั้วโลก (Polar Climate) ได้แก่บริเวณตอนเหนือของไซบีเรียด้านที่ติดกับมหาสมุทรอาร์กติก เป็นเขตที่มีอากาศหนาวจัดที่สุดและมีฤดูหนาวอันยาวนานประมาณ 9 เดือน เมืองเวอร์โคยันสค์เป็นเมืองที่หนาวจัดที่สุดในโลก มีอุณหภูมิในเดือนมกราคมประมาณ -58.9° ฟาเรนไฮต์ เนื่องจากตั้งอยู่บนภูเขา บริเวณนี้มีพื้นดินปกคลุมด้วยน้ำแข็งเกือบตลอดเวลา น้ำแข็งหรือหิมะจะละลายในฤดูร้อนซึ่งมีระยะเวลาประมาณ 2-3 เดือนเท่านั้น ด้วยเหตุนี้จึงไม่มีพืชพันธุ์ไม้ใหญ่ขึ้น นอกจากมอสส์และตะไคร่น้ำ (Lichens) เท่านั้น

2. ภูมิอากาศแบบกึ่งขั้วโลก (The Cold Temperate Climate) หรือภูมิอากาศแบบป่าสนหรือไทกา (Taiga Climate) เขตนี้มีอุณหภูมิสูงกว่าเขตทุนดรา แต่ยังไม่เหมาะในการเพาะปลูก ส่วนใหญ่ปกคลุมป่าสน เขตนี้อาจแบ่งออกเป็น 3 เขตย่อยคือ

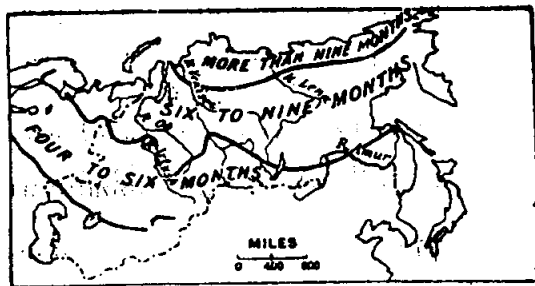
– ทางตะวันตก อากาศค่อนข้างหนาว อุณหภูมิต่ำในฤดูหนาว อุณหภูมิเฉลี่ยในเดือนมกราคมอยู่ระหว่าง -15° ฟาเรนไฮต์ (-26° เซลเซียส) และ 10° ฟาเรนไฮต์ (-12° เซลเซียส)

– ตอนกลาง เป็นเขตที่มีอากาศหนาวจัดและแห้งแล้งในฤดูหนาว อุณหภูมิระหว่างฤดูร้อนและฤดูหนาวแตกต่างกันมาก มีฝนตกเพียงเล็กน้อย

– ทางตะวันออก หรือเขตชายฝั่งมหาสมุทรแปซิฟิกมีอุณหภูมิและความชื้นสูงกว่าทางด้านตะวันตกและตอนกลาง เนื่องจากอยู่ใกล้ทะเล ฤดูหนาวจึงไม่หนาวจัด

3. ภูมิอากาศแบบทุ่งหญ้าเขตอบอุ่น (Steppe Climate) เป็นเขตที่มีอากาศอบอุ่นและชุ่มชื้น มีฝนตกในฤดูร้อนและฤดูใบไม้ผลิ ฝนตกโดยเฉลี่ยประมาณ 8-12 นิ้วต่อปี เป็นเขตที่มีการเกษตรกรรมมาก พืชที่สำคัญของเขตนี้คือ ข้าวสาลี

4. ภูมิอากาศแบบทะเลทรายเขตอบอุ่น (The Temperate Desert Climate) ได้แก่บริเวณที่อยู่ตอนใต้ของไซบีเรียจนถึงดินแดนเตอร์กีสถานด้านตะวันตก บริเวณนี้มีอากาศหนาวจัดในฤดูหนาว และร้อนจัดในฤดูร้อน มีฝนตกน้อยประมาณ 8 นิ้วต่อปีโดยเฉลี่ย พืชพันธุ์ธรรมชาติได้แก่ ทุ่งหญ้าและทะเลทราย

ไซบีเรีย : ช่วงระยะเวลาที่น้ำในแม่น้ำเป็นน้ำแข็ง

ลักษณะทางเศรษฐกิจ

ประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตไซบีเรียมีการประกอบอาชีพดังต่อไปนี้

1. การเกษตรกรรม ได้แก่การเพาะปลูกและการเลี้ยงสัตว์

การเพาะปลูก ไซบีเรียเป็นการเพาะปลูกที่สำคัญของสหภาพสาธารณรัฐสังคมนิยมโซเวียต ปรากฏว่าผลิตผลทางการเกษตรส่วนใหญ่ประมาณ 94% ได้จากดินแดนไซบีเรีย บริเวณที่ทำการเพาะปลูกมากคือเขตดินดำอุดมสมบูรณ์ในเขตทุ่งหญ้า เขตที่ราบเชิงเขา และเขตโอเอซิสที่มีน้ำสมบูรณ์ พืชที่ปลูกในเขตดินดำมากที่สุดคือข้าวสาลีประมาณร้อยละ 48 อันดับรองลงมาคือข้าวโอ๊ตร้อยละ 28 ข้าวไรย์ร้อยละ 14 ข้าวบาเลย์ร้อยละ 4 มันฝรั่งร้อยละ 2 นอกนั้นได้แก่ ป่าน ปอ และอื่น ๆ ร้อยละ 4 ปัจจุบันไซบีเรียมีพื้นที่ปลูกข้าวสาลี (Spring Wheat) ประมาณ 150 ล้านเอเคอร์ มากกว่าแคนาดาประมาณ 6 เท่า

การเลี้ยงสัตว์ มีการเลี้ยงมากในเขตทุ่งหญ้าสเตปป์เคอร์กิช (Kirghiz Steppeland) ซึ่งตั้งอยู่ทางตอนใต้ของไซบีเรีย นอกจากนี้มีการเลี้ยงในเขตทุ่งหญ้าที่อยู่ตามหุบเขาโดยทั่วไป สัตว์ที่เลี้ยงมากได้แก่ วัวนม และวัวเนื้อ แกะ และหมู ปรากฏว่ารัสเซียเคยส่งผลิตภัณฑ์นมเนยออกขายเป็นอันดับรองจากเดนมาร์ก นอกจากนี้ยังมีการเลี้ยงกวางเรนเดียร์ในแถบอาร์กติกด้วย

2. การทำป่าไม้

ในเขตไซบีเรียเป็นบริเวณที่ปกคลุมด้วยป่าสน หรือป่าไทก้าสีเนื้อที่มากกว่า 1,000 ล้านเอเคอร์ ซึ่งยังคงสภาพความเป็นป่าโดยสมบูรณ์ เนื่องจากการเดินทางเข้าไปตัดไม้กระทำด้วยความลำบาก เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่มีน้ำแข็งปกคลุมเกือบตลอดเวลา การตัดไม้จึงทำได้เฉพาะบางฤดูเท่านั้น ความหนาวเย็นทำให้ต้นไม้เจริญเติบโตช้ากว่าปกติ และเขตที่มีน้ำแข็งจะทำให้คุณภาพของไม้ไม่ดีเท่าที่ควร ถึงอย่างไรก็ตามไซบีเรียก็ยังคงเป็นเขตที่มีการส่งไม้เนื้อออกขายเป็นจำนวนมากทุกปี

3. การประมง

ไซบีเรียมีการจับปลามากตามบริเวณชายฝั่งมหาสมุทรแปซิฟิก และด้านชายฝั่งมหาสมุทรอาร์กติก ปลาที่จับได้มากชายฝั่งมหาสมุทรแปซิฟิกคือ ปลาแซลมอน ปลาวาฬ และแมวน้ำ นอกจากนี้ไซบีเรียยังมีการจับปลาน้ำจืดตามแม่น้ำและทะเลสาบอีกเป็นจำนวนมาก

4. การล่าสัตว์

การล่าสัตว์ยังคงเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญอย่างหนึ่งของไซบีเรีย เพราะในเขตนี้ยังมีสัตว์ป่าหลายชนิดอาศัยอยู่ โดยเฉพาะสัตว์ที่มีขนยาวและสวยงาม เช่น มิงค์ (Mink) มัสออก (Mush-Ox) สหภาพสาธารณรัฐสังคมนิยมโซเวียต เป็นประเทศที่ส่งขนสัตว์ประเภทนี้ออกขายเป็นจำนวนมาก จึงทำให้สัตว์ประเภทนี้ลดจำนวนลงอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ยังมีสัตว์ป่าอีกหลายประเภทอาศัยอยู่ในเขตนี้ เช่น สุนัขจิ้งจอก กวางเรนเดียร์ ใช้สำหรับลากเลื่อน หมีขาว (Polar Bear) กระต่ายบีเวอร์ (Bever) หนู (Muskrat) มาร์เตน (Martens) และตัวเซเบิล (Sable) เป็นต้น ในปัจจุบันสัตว์ป่าในไซบีเรียได้ลดปริมาณลงอย่างรวดเร็ว และบางชนิดได้สูญพันธุ์ไปแล้ว เนื่องจากการล่าของมนุษย์

5. การทำเหมืองแร่

ไซบีเรียมีแร่ธาตุหลายชนิดในเขตภูเขาและแม่น้ำที่สำคัญ ได้แก่แร่ต่อไปนี้ ทอง เป็นแร่ที่ทำรายได้ให้กับโซเวียตรัสเซียเป็นอันมาก ปรากฏว่าในปัจจุบันรัสเซียส่งออกขายประมาณปีละ 5-10 ล้านออนซ์ แหล่งที่ผลิตแร่ชนิดนี้อยู่ในบริเวณลุ่มแม่น้ำลีนาตอนบน แม่น้ำอัลเคน และแม่น้ำโคลิมา ซึ่งอยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไซบีเรีย

เพชร แหล่งแร่อยู่ในบริเวณเดียวกับทอง

ถ่านหิน ไซบีเรียเป็นแหล่งผลิตถ่านหินที่สำคัญที่สุดของสหภาพสาธารณรัฐสังคมนิยมโซเวียต 4 ใน 5 ของถ่านหินที่ผลิตได้มาจากเขตไซบีเรีย ได้แก่บริเวณคุชเนตสก์ (คุชบาส) ถ่านหินที่มีคุณภาพดีที่สุดคือ แอนทราไซต์มีมากทางบริเวณตอนใต้ของเขตสเตปป์ เขตนี้จึงเป็นเขตอุตสาหกรรมที่สำคัญแห่งหนึ่งของไซบีเรีย นอกจากนี้ยังมีทางตะวันออกของแม่น้ำเอนิเซ ที่เมืองนอริลสก์ อีกเป็นจำนวนมาก

ถ่านโค้ก มีมากในบริเวณที่เรียกว่า การากันดา (Karaganda) ซึ่งอยู่ระหว่างคุชเนตสก์กับภูเขายูราล บริเวณลุ่มแม่น้ำอามูร์ และเกาะแซคาลิน

น้ำมัน มีอยู่บริเวณคาบสมุทรคาซัคกา เกาะซัคกะลินและตามแนวภูเขายูราล นอกจากนี้มีตามบริเวณชายฝั่งมหาสมุทรอาร์กติก

ทองแดง ตะกั่ว สังกะสี และ เงิน มีมากในบริเวณภูเขาอัลไต

6. การอุตสาหกรรม

ในตอนระยะแรกการอุตสาหกรรมของไซบีเรียเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือน เป็นส่วนใหญ่ ได้แก่การทอผ้าขนสัตว์ อุตสาหกรรมเกี่ยวกับไม้ เครื่องโลหะ และหนังสือพิมพ์ เป็นต้น ในสมัยปัจจุบันนี้ในดินแดนไซบีเรียได้รับการพัฒนา ให้เป็นเขตอุตสาหกรรมที่สำคัญของสหภาพโซเวียต หลายบริเวณ ได้แก่

1. เขตเทือกเขายูราลทางตอนใต้ เป็นแหล่งอุตสาหกรรมเหล็กและเหล็กกล้าที่ใหญ่ที่สุด มีศูนย์กลางอยู่ที่เมืองแมกนิโตกอร์สค์ (Magnitogorsk) และเมืองออร์สค์ (Orsk)

2. เขตเทือกเขายูราลตอนกลาง มีศูนย์กลางอยู่ที่เมืองสเวร์ดลอฟสค์ (Sverdlovsk) และเมืองชิลยาบินสค์ (Chelyabinsk)

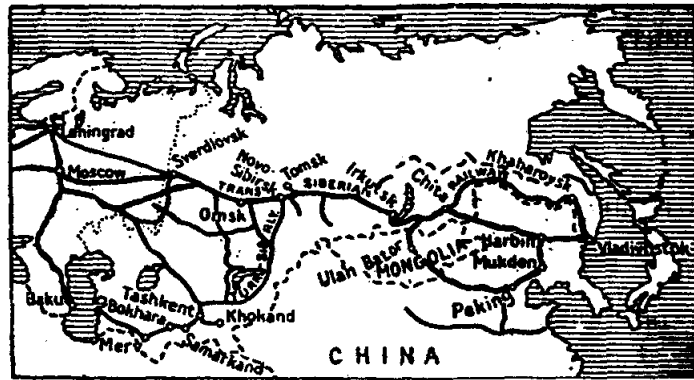
3. เขตไซบีเรียตะวันตกในเขตถ่านหินคุซเนตสค์ เป็นเขตอุตสาหกรรมทำเหมืองแร่ อุตสาหกรรมหนักและอุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์ มีเมืองทอมสค์ เป็นศูนย์กลาง (Tomsk)

4. เขตโนโวซิเบียร์สค์ (Novosibirsk) เป็นเขตอุตสาหกรรมหนัก

5. เขตบาร์นอล (Barnaul) เป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมทอผ้า และตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป

6. เขตการากันดา (Karaganda) ได้รับการพัฒนาเป็นเขตอุตสาหกรรมหนักเช่นเดียวกัน

7. การค้าขาย ไซบีเรียค้าขายกับประเทศกลุ่มคอมมิวนิสต์ด้วยกัน โดยสหภาพสาธารณรัฐสังคมนิยมโซเวียตเป็นผู้ดำเนินการ สินค้าออกที่สำคัญของเขตไซบีเรีย ได้แก่ เครื่องเหล็ก เครื่องจักร ถ่านหิน น้ำมัน ผ้า และเสื้อผ้าสำเร็จรูป การค้าขายของไซบีเรียเริ่มเมื่อมีการสร้างทางรถไฟสายทรานส์ไซบีเรีย

รัสเซียในเอเชีย : การขนส่งทางรถไฟ

การคมนาคมขนส่ง

โซเวียตมีการคมนาคมติดต่อทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ เช่นเดียวกับประเทศอื่น ๆ

1. ทางบก โซเวียตมีการคมนาคมติดต่อทั้งทางรถไฟและทางหลวงแผ่นดิน หรือทางถนน

ทางถนน ทางถนนในโซเวียตส่วนใหญ่เป็นถนนดินธรรมดา เนื่องจากความทุรกันดารของภูมิประเทศเป็นอุปสรรค ต่อการพัฒนาทางการคมนาคมของโซเวียตเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะบริเวณที่ปกคลุมด้วยน้ำแข็งและเขตป่าสนซึ่งมีอยู่ทั่วไปต้องใช้กวางเรนเดียร์และสุนัข ในเขตทะเลทรายและกึ่งทะเลทรายทางใต้ต้องใช้ลาและอูฐเป็นพาหนะ ถนนสายสำคัญคือ ถนนสายที่ตัดจากเมืองมอสโกไปยังวลาดิวอสต็อก

ทางรถไฟ โซเวียตมีทางรถไฟสายที่ยาวที่สุดในโลกคือ ทางรถไฟสายทรานส์โซเวียต มีความยาวประมาณ 5,400 ไมล์ จากเลนินกราดถึงวลาดิวอสต็อก โดยผ่านเขตทุ่งหญ้าอันอุดมสมบูรณ์ผ่านแนวภูเขาทางตอนใต้และผ่านทะเลสาบไบคาล จากเมืองซิดาถึงวลาดิวอสต็อกมีทางแยกเป็น 2 สาย คือสายแรกทางเหนืออยู่ในดินแดนรัสเซีย สายที่สองแยกไปทางใต้เป็นทางลัดตัดเข้าเมืองฮาร์บินในแมนจูเรีย ซึ่งปัจจุบันเป็นดินแดนสาธารณรัฐประชาชนจีน นอกจากนี้ยังมีสาขาแยกจากเมืองเคียดตาลงไปยังอูลานบาตอร์ (Ulan Bator) เมืองหลวงของสาธารณรัฐประชาชนมองโกเลีย และเชื่อมต่อไปยังปักกิ่งในปี 1956 ส่วนทางด้านตะวันตกมีสาขาเชื่อมกับทางรถไฟสาย (Turk-Sib Railway) ในเตอร์กิสถาน

2. **ทางน้ำ** สำหรับการคมนาคมทางน้ำของไซบีเรียไม่สะดวกเท่าที่ควร เนื่องจากภูมิทางอากาศหนาวจัดในฤดูหนาวทำให้น้ำเป็นน้ำแข็ง และแม่น้ำส่วนใหญ่มีทิศทางเดินไม่เหมาะสมคือ ไหลขึ้นเหนือลงสู่มหาสมุทรอาร์กติก ยกเว้นแม่น้ำอามูร์ที่ใช้ในการคมนาคมขนส่งได้ดี

3. **ทางอากาศ** ไซบีเรียได้รับการพัฒนาการคมนาคมทางอากาศอย่างกว้างขวางในปี ค.ศ. 1934 โดยมีการติดต่อระหว่างเมืองสำคัญ ๆ โดยเครื่องบินทุกเมืองในไซบีเรีย โดยเฉพาะดินแดนที่ห่างไกลและกันดาร

ประชากร

ไซบีเรียเป็นดินแดนที่มีประชากรเบาบางมาก ความหนาแน่นโดยเฉลี่ยประมาณ 2 คนต่อหนึ่งตารางกิโลเมตร ประชากรอาจแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มประชากรที่เป็นชาวพื้นเมืองซึ่งอาศัยอยู่ทั่ว ๆ ไป มีเชื้อชาติเป็นมองโกลเลียน (Mongolian) ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งเป็นพวกที่อพยพเข้ามาอยู่ใหม่เมื่อประมาณ 400 ปีเศษมาแล้ว คือชนเชื้อชาติสลาฟ พวกนี้ก็อพยพเข้ามามากในราว ค.ศ. 1896 (พ.ศ. 2445) ส่วนใหญ่เป็นพวกที่ถูกเนรเทศซึ่งเป็นพวกอาชญากรประเภทต่าง ๆ หลังจากการสร้างทางรถไฟสายทรานส์ไซบีเรียเสร็จเรียบร้อยในปี ค.ศ. 1902 ได้มีผู้อพยพเข้าสู่ดินแดนไซบีเรียเป็นจำนวนมาก คนเหล่านี้ได้มีส่วนสำคัญในการบุกเบิกไซบีเรียเป็นอย่างยิ่ง

2.2 รัสเซียเตอร์กิสถาน (Rnssian Turkistan)

ที่ตั้งและขนาด

รัสเซียเตอร์กิสถานหรือแอ่งคูเรเนียน (The Turanian Basin) เป็นดินแดนที่ตั้งอยู่ทางตอนใต้ซึ่งอยู่ระหว่างทะเลแคสเปียนทางด้านตะวันตกกับขุมเขาปาร์มี (Pamir Knot) และภูเขาเทียนชาน (Tein Shan Moutain) ทางด้านตะวันออก

อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ ติดต่อกับไซบีเรีย ประมาณละติจูด 55° เหนือ

ทิศใต้ ติดต่อกับอิหร่าน อัฟกานิสถาน และขุมเขาปาร์มี (Pamir Knot) ประมาณละติจูด 38° เหนือ

ทิศตะวันออก ติดต่อกับภาคตะวันตกของสาธารณรัฐประชาชนจีนและสาธารณรัฐประชาชนมองโกลเลียประมาณลองจิจูด 57° ตะวันออก

ทิศตะวันตก ติดต่อกับทะเลแคสเปียนและสหภาพสาธารณรัฐสังคมนิยมโซเวียต
ในยุโรป ประมาณลองจิจูด 53° ตะวันออก

ขนาด รัสเซียเตอร์กิสถานมีเนื้อที่ประมาณ 188,455 ตารางไมล์* (303412.6
ตารางกิโลเมตร) เนื้อที่ประมาณ 3 ใน 4 เป็นที่ราบอันแห้งแล้ง

ลักษณะภูมิประเทศ

ภูมิประเทศของรัสเซียเตอร์กิสถานแบ่งออกเป็น 6 เขต คือ

1. เขตที่ราบสูงอัลท์เอิร์ท (The Plateau of Ust Ur) เป็นที่ราบสูงซึ่งตั้งอยู่ทาง
ตอนใต้ระหว่างทะเลแคสเปียนและทะเลอารัล (Aral Sea) เป็นเขตแห้งแล้งถึงทะเลทราย มี
ฝนตกบ้างเล็กน้อยในฤดูใบไม้ผลิ

2. เขตทะเลทรายคารา-คัม (The Desert of Kara-Kum) อยู่ทางตอนใต้ของเขตที่ 1
พื้นดินมีลักษณะขรุขระและมีสันทรายปรากฏอยู่ทั่วไป

3. เขตชายแดนทางตอนใต้ ซึ่งอยู่ติดกับพรมแดนประเทศอิหร่านและอัฟกานิสถาน
เป็นเขตที่มีการเกษตรกรรมโดยอาศัยการชลประทานเข้าช่วย แต่มีพื้นที่ไม่มากนัก

4. เขตทะเลทรายกิสซิล-กัม (The Desert of Kysyl Kum) อยู่ทางตอนใต้ของทะเล
อารัล (Aral Sea) เป็นทะเลทรายที่ตั้งอยู่ระหว่างแม่น้ำสองสายคือ แม่น้ำอามูดาเรีย (Amu
Darya) และแม่น้ำซิร์ดาเรีย (Syr Darya) ซึ่งไหลลงสู่ทะเลอารัล (Aral Sea) เป็นเขตที่กำลัง
ได้รับการพัฒนาให้เป็นแหล่งเกษตรกรรมที่สำคัญในอนาคต โดยเฉพาะบริเวณแนวเส้นทาง
สายแทชเคนต์ (Tashkent)

5. เขตที่ราบเฟอร์กานา (The Plain of Ferghana) เป็นที่ราบขนาดเล็กและแคบไป
ตามแนวตะวันออกและตะวันตก ล้อมรอบด้วยภูเขาสูง จึงมีลักษณะเป็นที่ราบระหว่างภูเขา
และเป็นบริเวณที่มีน้ำอุดมสมบูรณ์ซึ่งได้มาจากหิมะละลายลงมาจากภูเขา ทำให้เขตนี้เป็น
แหล่งเกษตรกรรมที่สำคัญ มีการปลูกฝ้ายมากจึงกลายเป็นศูนย์กลางการปลูกฝ้ายของเตอร์กิส-
ถาน บริเวณนี้มีความเจริญมาตั้งแต่ในสมัยโบราณ เนื่องจากเป็นเส้นทางผ่านของพ่อค้า
จากประเทศจีนไปยังกลุ่มประเทศอาหรับ

6. เขตภูเขาตามแนวพรมแดน เป็นส่วนหนึ่งของแนวเทือกเขาสูงทางตอนกลาง
ของทวีปเอเชียซึ่งประกอบด้วยซุมเขปาไมร์ (Pamir Knot) เทือกเขาอิลเตอร์กิสถาน มียอด
เขาสูงที่ยอดเขาคอมมิวนิสต์ (Mt. Communism) หรือเดิมชื่อสตาลิน (Mt. Stalin) สูงประมาณ

* Standard World Atlas. p. 49.

24,580 ฟุต (7,374 เมตร) และเทือกเขากิซซา มียอดเขาสูงชื่อยอดเขาเลนิน (Mt. Lenin) สูง 22,377 ฟุต (6,713 เมตร) ตามหุบเขาเหล่านี้มีทุ่งหญ้าอุดมสมบูรณ์เหมาะในการเลี้ยงสัตว์

ลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศของรัสเซียเตอร์กิสถานแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ ภูมิอากาศแบบทะเลทราย และภูมิอากาศแบบกึ่งทะเลทราย พืชพรรณธรรมชาติเป็นแบบพืชทะเลทราย และหญ้าสั้น บางบริเวณในเขตทะเลทรายเป็นแหล่งที่มีความอุดมสมบูรณ์ เรียกว่า “โอเอซิส” เป็นที่ตั้งถิ่นฐานของประชากรและเมืองสำคัญ

ประชากร

ประชากรของรัสเซียเตอร์กิสถานส่วนใหญ่เป็นมุสลิม ขอบตั้งถิ่นฐานทางด้านตะวันออกของเชิงเขา และบริเวณโอเอซิส (Oasis) เช่น เมืองคิลา ทัชเคนท์ ซามากันด์ โคกัน เป็นต้น ปรากฏว่าเขตนี้เป็นเขตที่มีชนชาติอื่นมากกว่าในเขตไซบีเรีย ปัจจุบันมีชาวรัสเซียย้ายถิ่นเข้ามาอยู่ในเมืองใหญ่ ๆ เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก

การคมนาคมขนส่ง

รัสเซียเตอร์กิสถานมีทางรถไฟจากสาธารณรัฐสังคมนิยมโซเวียตในยุโรป บรรทุกสินค้าประเภทฝ้าย ข้าวสาลี ข้าวบาเลย์ ข้าวเจ้า ข้าวฟ่าง ข้าวโพด และผลไม้มาจากรัสเซียเตอร์กิสถานด้วย

3. สรุป โซเวียตเอเชีย ประกอบด้วยดินแดนไซบีเรียและรัสเซียเตอร์กิสถาน

ไซบีเรีย ตั้งอยู่ตอนเหนือของทวีปเอเชีย มีอากาศหนาวเย็นมาก โดยเฉพาะที่เมืองเวอร์โคแองสค์เคยมีอุณหภูมิลดต่ำถึง - 58.9 องศาฟาเรนไฮท์ ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 10-12 นิ้วต่อปี จำแนกเป็น 3 เขต คือ ไซบีเรียตะวันออก ไซบีเรียตอนกลางและตะวันตก ดินคุณภาพดีปานกลางจนถึงคุณภาพต่ำที่เหมาะสมแก่การเพาะปลูกที่สุดคือดินเซอร์โนเซมส์ ลักษณะทางเศรษฐกิจที่สำคัญ การเพาะปลูกในเขตดินดำ เลี้ยงสัตว์ตอนใต้ของไซบีเรีย ทำป่าไม้สน จับปลาแซลมอน ปลาวอพ และแมวน้ำชายฝั่งตะวันออกที่ติดกับมหาสมุทรแปซิฟิก แร่ธาตุที่สำคัญได้แก่ ทองคำ เพชร ถ่านหิน ถ่านโค้ก และน้ำมัน การอุตสาหกรรม การค้าและการคมนาคมขนส่งยังไม่พัฒนาเท่าที่ควร

รัสเซียเตอร์กิสถาน คือ แอ่งตูเรเนียน ตั้งอยู่ระหว่างขุมเขาปาร์มีกับทะเลแคสเปียนตอนใต้ ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูง ทะเลทรายและที่ราบ ลักษณะ

ภูมิอากาศเป็นแบบกึ่งทะเลทรายและแบบทะเลทราย ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม นิยมเลี้ยงสัตว์ในเขตทุ่งหญ้า การคมนาคมขนส่งใช้ทางรถไฟช่วยลำเลียงข้าวสาลีและสินค้าอื่น ๆ ส่งไปยังสาธารณรัฐสังคมนิยมโซเวียต

4. กิจกรรมและแนวคิด

- 4.1 ให้นักศึกษาแบ่งเขตภูมิภาคของไชบีเรียและรัสเซียเตอร์กีสถานในแผนที่ให้ถูกต้อง
- 4.2 ให้สรุปเนื้อหาสำคัญจากตำรา และตอบคำถามท้ายบททุกข้อ
- 4.3 ติดต่อขอข้อมูลและเอกสารจากสถานเอกอัครราชทูตของสหภาพสาธารณรัฐสังคมนิยมโซเวียตประจำประเทศไทยมาศึกษาเพิ่มเติม

5. คำถามท้ายบท

- 5.1 จงอธิบายตามหัวข้อต่อไปนี้ของดินแดนไชบีเรีย
 - 5.1.1 ที่ตั้ง ขนาดและรูปร่าง
 - 5.1.2 ลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศ
 - 5.1.3 ลักษณะเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพของประชากร
 - 5.1.4 การคมนาคมขนส่ง
- 5.2 รัสเซียเตอร์กีสถานมีโครงสร้างลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศอย่างไรอธิบาย